

Nizami Gəncəvi

İlın
fəsilləri

Azərbaycan Respublikası Prezidentinin
İşlər İdarəsi
PREZİDENT KİTABXANASI

-1381-

İlin əziz fəslı yaz gələndə ağaclar qış yuxusundan ayılar, budaqlarda qönçə qönçəyə gülər, çöllər gül-çiçəklə bəzənər. Lalələr, yasəmənler bağı ətri ilə doldururlar. Zümrüd göylərdən yaşıllıqlara şəh səpilər.

Bənövşə zülfünü darayar, qönçə kəmərinı bərk-bərk bağlayıb, tikandan ox atar, qış yuxusundan ayılmış nərgiz də təbiətin şənlik ahənginə qarışar.

Güllər ipək paltarını geyəndə külək, sırğalarından yapışib oynayar, sünbül ağzından ətir saçdıqca qızıl-gül ona baxıb həvəsə gələr.

Təbiət nəğməkarı quşlar da əlvan çiçəkləri görüb dil açar, səs-səsə verərlər. Turac, kəklik, qumru, göyərçin ağız-ağıza verib xoş təranələri ilə gül fəslini salamlayrlar.

Yaşıl don geyinər qoca təbiət,
Budaqlara verər ayrı bir ziynət.
Bu şadlıq zamanı gülüzlü bahar
Hər gülə geydirər yeni bir paltar.
Küləklər tərpedib səs salar çölə,
Çəmən məskən olar çiçəyə-gülə.

Yaz havası çəmənələrə mirvari səpər. Süddən doymuş bala ceyran anası ilə səhranı seyrə çıxar.

Bülbül cəh-cəh vurub oxuyar, qır-qovullar uçuşurlar. Adamlar çəmən-də, dağların yaşıl yamacında məclis qurub şənlik edər, gül-çiçək dərərlər.

Yay fəslində kəndli taxıl məhsulunu yığmaqla, çoban sürüsünü dağlarda otarmaqla məşğul olar. Bağbanlar meynələrin, alma, armud, nar ağaclarının başına dolanrlar.

Tutuquşu, sərçə, sığırçın, qumru dəstəylə belədən-belə uçub, sanki Günəşi salamlar. Bağda, pardağ gül budaqlarında bülbüllər səs-səsə verib ölər.

Səma sultanı Günəş göylərin dərinliklərindən Yer üzünə nur və hərarət yağdırar.

Ağaclar əlvan bəzənib fəxr etdikləri halda, insanlar isti paltarlarını soyunar, açıq havada rahat nəfəs alar, tarlada, tikintidə daha sərbəst işləmək istərlər.

Günlər uzanar, gecələr qısalır. İşdən yorulanlar gecənin şirin yuxusunu nağıla, söhbətə dəyişməzlər.

Biçinçilər dənə dolu sünbülləri oraqla biçib dərz bağlar, xırmanlarda dağ kimi qalayarlar, səhərin, axşamın sərinində işləmək hər kəsə xoş olar. Günorta–Günəşin od tökdüyü vaxt hamı kölgəlik axtarar.

Bağda, bostanda kəndlilər məhsula baxıb sevinərlər.

Çöllərdən, meşələrdən ilbiz, bayquş səsi eşidilər.

Uşaqları tut ağacına dırmaşan, quzularla oynaşan, göldə, çayda çimişən görərsən. Çayların bol suyu azalar, hər tərəfi yarpız, reyhan ətri doldurar.

Yayda göyün üzü təmiz, ayaz olar. Kəhkəşan ulduzlarla bəzənmiş payəndazını Şimaldan Cənuba sərrər. Münəccimlərin gözünə yuxu getməz.

Bəzən də küləklərin gətirdiyi öteri ala-tala buludlar haray salıb şıdırgı yağış tökər, yazı da, payızı da yada salarlar.

Yayda ovçular silahlarını yerə qoyar, maral, ceyran, kəklik, qırqovul körpələrinə rəhm edər, balanı anasız qoymaقدan çəkinərlər.

Yay fəslə məxluqatın sevdiyi, bəyəndiyi, Günəşin insana, insanın Günəşə bəhrələndiyi zamandır.

Payız

Payız gələndə məhsul yığılar. Yarpaq tökülər. Havalar soyuyar, sular bulanar. Bağların üzünə sarılıq qonar. Xəzəl tökülüb suların rəngini dəyişər. Nərgiz, yasəmən, qızılgül solub saralar. Küləklər əsib ilan kimi belədən-belə qıvrılar, toz-torpağı göyə sovurar.

Dağ da, dərə də, çəmən də, bağ-bağat da əlvan libasını soyunur, qəmli bir görkəm alıb, tərəvətini itirər. Dəniz tufanına düşən adamlar qorxudan libasını soyunan kimi ağaclar da yarpağını töküb çılpaq dayanar.

Tülkülər, dovşanlar, canavarlar vurnuxub yem axtararlar. Zalım ovçular fürsət tapdıqca onların canına qəsd edərlər. Bədəcə zəiflər, ürəyi-ciyəri naziklər evlərə çəkilib səhətini qorumaq üçün tədbir tökərlər.

İl uzununu zəhmət çəkən, bağ bəsləyib məhsul becərənələr üzümü, almanı, narı, heyvanı, armudu toplayıb qış azuqəsi tədarükü edər; torpağa, ağaca dinclik verərlər.

Qızıl alma, ağ alma öz görkəmi ilə lovğalanaraq nara, heyvaya yanıq verir: «Halın necədir?»

Nar öz növbəsində qırmızı sinəsini səxavətlə açaraq yaralı qəlblərə qan, can verir.

Püstənin ağzı açılar, innabın dodağı büzülər, narınc-turunc ətrafa ətir saçar.

Kəndçilər Muğan şərabının küpündən içib sərxoş olan zaman payız küləkləri bütün gülüstanları viyiltı ilə dolaşar.

Qış fəslində bağ-bağatın tərəvəti gedər, göy qəndili¹ sönər. Bağbanlar məhsulunu yığıb evə çəkilər, bülbüllər susar, qarğalar ağacların çılpaq budaqlarında belədən-belə uçmaqda, sanki «oğru var!» deyə iz itirməyə çalışırlar.

Gülün ləçəkləri gedər, tikanları qaralar.

Səhər yeli suyun üzünü nəqqaş kimi narın həlqələrlə bəzəyər. Od söndürən, don gətirən şaxta öz şiddəti ilə suyu bıçaq kimi buza, Günəşin nizə şüalarını şəhə döndərər. Qar-çovğunun və şaxtanın şiddətindən çaylar donar, təbiət başdan-başa tutqun kədər libası geyinər. Bədəndə qan donar, dağlar-dərələr qış libasına girər. Çöl heyvanları acından ora-bura vurnuxub yem axtarar, pusquda durub mal-qaranı parçalamaq istəyərlər. Bitkilər başını torpağa çəkib soyuqdan, şaxtadan gizlənərlər.

¹ Günəş nəzərdə tutulur.

Havalar belə olanda şah otağının buxarısı yanar, otaq qış soyuğundan uzaq olardı. Buxarıdan qalxan alov havanı nizama salar, bu od niqab salmış göylər gözəli Günəşə bənzəyər.

Sərt qışın başlıca dəvası olan bu odu zərdüştilərin kükürd mədəninə qana bulaşmış ipək parçaya bənzətmək olardı. Bu həmin oddur ki, fındıq kimi boz ağaclara innab rəngi verər. Buxarıda közərən od, parçalanmış nar danələrinə, bəzən də tüstüyə tutulan kəhrəbaya bənzəyər. Od kənarında kömürlər ayna haşiyəsindəki ləkələr kimi görünər.

Od güclüdür. Buzu açıb, suyu zəncirdən xilas edən oddur. Od böyük, gözəl nemətdir.

Heyif ki, ona münasib, mülayim ad verilməmişdir...

Qış fəslində insanlar yazın-yayın zəhməti, əkin-tikini, bağın, məhsulun bərəkəti sayəsində rahatlıya çəkilər, soyuq fəslin qar-boranından qorunurlar. Vaxtında yığdıqları azuqə ilə yaşayıb dincələrlər.

Zəhmət çəkənə rahatlıq ana südü kimi halaldır!

KİÇİK YAŞLI MƏKTƏBLİLƏR ÜÇÜN

Низами Гянджеви

Времена года

Обработано для детей Мир Джалалом
(на азербайджанском языке)

Rəssamı ƏLƏŞRƏF

Uşaqlar üçün işləyən: Mir Cəlal

Redaktoru: İlyas Tapdıq

Bədii redaktoru: V.Sarıcalinskaya

Texniki redaktoru: S.Həbibzadə

Korrektoru: X.Novruzova

Yığılmağa verilmiş 5/VI/1978-ci il.

Çapa imzalanmış 14/XII/1973-cü il. Kağız formatı 60x90
Ofset kağızı. Sifariş № 3312. Tirajı 15000. Qiyməti 14 qəp.